

Handleiding

Debatteren voor bovenbouw havo/vwo

Inhoud

Inhoud.....	2
Achtergrond voor de docent	3
1. Voorwoord	3
2. Wat is debatteren?.....	4
3. Debatteren in het onderwijs.....	6
De basis.....	8
4. Parlementair debatteren.....	8
5. Presentatie en structuur	15
6. Rolvervulling.....	19
Jurymethode	26
7. Jureren	26
Colofon	32

Dit lesboek is mede mogelijk gemaakt met steun van de volgende partners:

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Noordhoff Uitgevers

Achtergrond voor de docent

1. Voorwoord

In deze handleiding vindt u theorie, tips en trucs om het debat als lesmethode in te zetten op de bovenbouw van de havo en het vwo. Het einddoel van deze handleiding is dat u straks alle kennis en kunde inzet bij een spetterend slotevenement: ons jaarlijkse Nederlands Kampioenschap Debatteren voor Scholieren.

Wij hebben deze handleiding gemaakt, omdat onze stichting ten doel heeft het debat- en retoricaonderwijs binnen alle lagen van het Nederlandse onderwijs te bevorderen. Dit in de overtuiging dat het oefenen in debatteren een unieke en essentiële bijdrage levert aan de ontwikkeling van jonge mensen. De bijdrage van het debat aan de ontwikkeling van havo-vwo'ers is tweeledig. Ten eerste leren zij spreken, luisteren en argumenteren. Dit geeft hen zelfvertrouwen en de benodigde vaardigheden om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Ten tweede leren zij standpunten van verschillende kanten te bekijken, te bevragen en te begrijpen. Deze toets der ideeën is de zuurstof van iedere democratie. Kortom, debatteren op school is een bewezen middel om jongeren voor te bereiden op actief burgerschap.

Via onze debattoernooien hebben wij sinds 1998 duizenden jongeren bereikt binnen alle lagen van het onderwijs; van basisschool tot universiteit en van vmbo tot gymnasium. Steeds weer blijkt dat het debat zeer goed aansluit bij de kerndoelen en eindtermen van iedere afzonderlijke onderwijslaag en dat het zeer goed in het curriculum valt in te passen. Meer dan 250 scholen nemen dan ook jaarlijks actief deel aan onze debatactiviteiten. Maar zo'n methode werkt natuurlijk alleen maar als jongeren het zelf ook leuk vinden om te doen. En dat blijkt! Allereerst omdat het zo'n actieve werkvorm is: de leerlingen staan zelf volop in de aandacht. Daarnaast geeft het competitie-element van het debat extra motivatie. Zelfs als de leerlingen niet zo geraakt worden door een bepaald maatschappelijk onderwerp van een stelling, dan geven ze nog wel om de eer, de winst of de mooie prijzen.

Namens Stichting Nederlands Debat Instituut wens ik u veel succes en plezier bij het debatteren in de klas. En tot ziens op ons toernooi!

Roderik van Grieken

Voorzitter Stichting Nederlands Debat Instituut

2. Wat is debatteren?

Verschil discussie en debat

De woorden ‘discussiëren’ en ‘debatteren’ lijken op het eerste gezicht misschien ongeveer hetzelfde te betekenen. In de dagelijkse praktijk worden ze ook vaak door elkaar gebruikt. In beide gevallen praten mensen met elkaar, terwijl ze van mening verschillen over een onderwerp.

Als er over een onderwerp *gediscussieerd* wordt, gebeurt dit op een heel vrije manier. Thuis aan tafel, in het café of op de sportclub vinden dagelijks verhitte discussies plaats over bijvoorbeeld politiek, voetbal of het onderwijs. Deze discussies vinden spontaan plaats en iedereen kan eraan deelnemen.

Debatteren over een onderwerp gebeurt op een formelere manier. Bij een debat zijn het onderwerp en de deelnemers van tevoren bekend. Voorafgaand aan een debat worden ook een aanvangstijd en een eindtijd afgesproken: men mag niet zomaar beginnen te spreken. Ook worden er afspraken gemaakt over hoe het debat zal verlopen, over wie wanneer mag praten. Denk bijvoorbeeld aan verkiezingsdebatten en andere debatten die regelmatig op televisie te zien zijn. Het grootste verschil tussen een discussie en een debat is de aanwezigheid van een *derde groep* die overtuigd moet worden: de toeschouwers. Hiermee raken we het eerste basiselement van het debat: *deelnemers aan een debat proberen niet elkaar, maar het publiek overtuigen*. Deelnemers aan een debat laten zich ook niet overtuigen, zij spreken om het aanwezige publiek te informeren en te beïnvloeden. Het publiek bestaat idealiter uit mensen die op basis van de verschillende argumenten hun eigen mening kunnen vormen of herzien.

Zoals eerder gezegd, is aan het begin van een debat bekend welke sprekers meedoen en waarover het debat zal gaan. De sprekers zijn het gedeeltelijk of helemaal oneens over een onderwerp. Wanneer beide partijen hetzelfde denken, zal er slechts sprake zijn van wederzijdse instemming en schouderklopjes. Het publiek wordt daar niet wijzer van. Hiermee komen we op het tweede basiselement van het debat: *zonder meningsverschil geen debat*. Pas wanneer de meningen verschillen worden partijen uitgedaagd om het achterste van hun tong te laten zien. Zo maken ze het publiek deelgenoot van de overwegingen en redenen achter hun standpunt. Deze inzichten helpen het publiek om de eigen mening te vormen en te verfijnen.

Grondregels voor een zuiver debat

Debatten hebben niet allemaal dezelfde regels. Er bestaat zelfs een grote verscheidenheid aan regels die gesteld worden aan sprekers, publiek en eventuele debatleiders. Voor de meeste debatten worden regels gekozen die aansluiten bij de doelstellingen en/of de belangen van degenen die het debat organiseren. Er is een zestal *grondregels* waaraan een goed en zuiver debat altijd moet voldoen.

1. Het debat gaat over een duidelijk afgebakend onderwerp

Deelnemers maken vóór aanvang van het debat een duidelijke afspraak over welk onderwerp het debat zal gaan. Ze spreken ook af dat ze het gedurende het debat zich uitsluitend op dit onderwerp zullen richten.

2. Het debat gaat over wat de deelnemers scheidt

Deelnemers richten zich tijdens het debat op de argumenten waarover ze het oneens zijn. Dit zijn voor het debat namelijk de enige argumenten die relevant zijn.

3. Gelijke wapenen

Deelnemers moeten voor en tijdens het debat gelijke kansen krijgen om hun zienswijze naar voren te brengen. Dit houdt onder andere in dat zij evenveel voorbereidingstijd en mogelijkheden hebben en dat zij tijdens het debat recht hebben op evenveel spreektijd.

4. Vrijheid van het woord

Deelnemers aan het debat dienen zich vrij te kunnen voelen om alle argumenten aan te voeren die zij van belang vinden voor hun standpunt. Sprekers moeten dus door de andere deelnemers en het publiek in de gelegenheid worden gesteld om hun zienswijze te uiten, ook wanneer iedereen het daarmee er faliekant oneens is.

5. Inspanningsverplichting

Deelnemers zijn verplicht om hun standpunt zo helder en duidelijk mogelijk voor het voetlicht te brengen, voor elkaar en met name voor het publiek. Ze zijn ook verplicht andermans argumenten zo krachtig mogelijk tegen te spreken. Ze hebben dus een inspanningsverplichting om er een goed debat van te maken.

6. Acceptatie van de uitkomst

Veel debatten eindigen met een oordeel van het publiek of een jury. Deelnemers behoren reeds voor aanvang van het debat aan te geven dat ze iedere uitkomst van het debat zullen respecteren.

3. Debatteren in het onderwijs

Debatteren als leermiddel

Tot nu toe hebben we gesproken over het debat als breed maatschappelijk fenomeen. In Angelsaksische landen, zoals het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, is het wedstrijdebatteren en het gebruik van het debat in het onderwijs al vele decennia gemeengoed. Sinds de late jaren 90 heeft debatteren ook in Nederland op steeds meer scholen een plaats verworven als lesmethode.

Debaters leren om zichzelf goed te presenteren, om bondig te formuleren en om betogen te structureren. In elke situatie waarin verschillende meningen, problemen en mogelijke oplossingen besproken worden, zijn deze vaardigheden uitermate nuttig. Door regelmatig debatten te voeren verbeteren leerlingen niet alleen hun spreekvaardigheid, maar ook hun luistervaardigheid. In een debat is het immers noodzakelijk om de argumentatie van anderen te weerleggen. Daarvoor moet aandachtig geluisterd worden naar wat precies gezegd is. Alleen zo kunnen zwaktes in argumentatie worden ontdekt en weersproken. Daarnaast is debatteren een uitdagende manier om leerlingen (kritisch) te laten nadenken over maatschappelijke onderwerpen. Tijdens de voorbereiding moeten leerlingen zich inhoudelijk verdiepen in een vraagstuk, om met sterke argumenten aan het debat te kunnen beginnen. Leren over een onderwerp heeft dan niet alleen nut op de lange termijn, maar is noodzakelijk om in de nabije toekomst een debat te kunnen winnen.

De waarde van het wedstrijdebate is dus drieledig:

- *oefening in vaardigheden die altijd bruikbaar zijn;*
- *goed leren meedoen aan maatschappelijke debatten;*
- *het verzamelen van kennis over een grote variëteit aan onderwerpen.*

In de volgende hoofdstukken zal blijken dat leerlingen in debatten zowel moeten samenwerken (in teams) als concurreren (met opponenten). Dit maakt debat als lesmethode zo uniek: debat biedt een uitdaging voor een brede verzameling karakters en talenten. Sommige leerlingen krijgen een kick van het optreden als spreker voor een groep. Weer andere leerlingen zijn misschien wat schuw, maar komen in hun element bij het creatieve proces om argumenten te vinden. Dan zijn er leerlingen die vooral worden geprikkeld door het presteren in teamverband. Ten slotte zijn er leerlingen die vurig het 'spel' willen winnen. Er is dus voor ieder wat wils.

Onze didactische keuzes

Voor onze lesmethode hebben wij verschillende didactische keuzes gemaakt. De twee belangrijkste willen wij hieronder toelichten.

Allereerst kiezen wij ervoor om jongeren te laten debatteren *los van hun eigen mening*. Dat doen we om vier redenen. Allereerst leren leerlingen om zich te verplaatsen in het standpunt van een ander. Ten tweede komen er meer verschillende argumenten op tafel als er zowel voor- als tegenstanders zijn. Ten derde is het leerzamer, omdat leerlingen *nóg* creatiever moeten zijn bij het bedenken van argumenten. Daarmee wordt de vaardigheid van het beargumenteren specifiek getraind. Ten slotte kunnen leerlingen vrijer praten, wanneer zij niet als zichzelf spreken, maar een rol vertolken.

Een tweede didactische keuze is dat wij veel aandacht besteden aan *de mores*. We willen leerlingen leren om te spreken als ‘team’ in plaats van als ‘ik’. We willen ze leren argumenten te weerleggen door te spreken over ‘onze tegenstanders’ in plaats van ‘jullie’. Leerlingen spreken via de jury – in plaats van rechtstreeks tot elkaar. Eigenlijk net als in de Tweede Kamer, waar dat via de voorzitter gebeurt. De mores zorgen voor een veilige sfeer waar alle leerlingen zich prettig bij voelen. Het maakt de drempel om te spreken zo laag mogelijk.

De basis

4. Parlementair debatteren

Debatvorm

Over de hele wereld wordt gedebatteerd door scholieren en studenten. In de loop der jaren zijn aparte tradities ontstaan, met verschillende spelregels per regio. Voor wedstrijddebatten in de bovenbouw van havo en vwo volgen wij de wereldwijde standaard: het *World Schools format*. In deze debatform wordt een *ideaal parlement* gesimuleerd. In deze simulatie wordt geen rekening gehouden met kiezers, partijleden of lobbyisten. De enige vraag die relevant is: welk standpunt dient het *algemeen belang*? Een onafhankelijke jury hoort alle sprekers aan en bepaalt welk team dit het meest overtuigend heeft bepleit.

Het World Schools format is ontwikkeld voor de wereldkampioenschappen voor scholieren (WSDC) en combineert de beste elementen van de Britse, Austral-Aziatische en Amerikaanse debattradities. Deze debatform wordt vanaf 2013 ook gebruikt op het *Nederlands Kampioenschap Debatteren voor Scholieren*, dat al sinds 1998 jaarlijks gehouden wordt.

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd hoe deze debatform praktisch in zijn werk gaat. In hoofdstuk 6 komt het *inhoudelijke* verloop aan bod.

Stellingen

Parlementaire debatten worden altijd gevoerd over een stelling. Debatstellingen zijn betwistbare uitspraken, waarbij redelijke argumenten voor én tegen te geven zijn. Het debat wordt dus gevoerd door *voorstanders* en *tegenstanders* van de stelling. De teams mogen niet kiezen aan welke kant van de stelling zij zullen pleiten: deze posities worden per loting toegewezen. Hoe de deelnemers persoonlijk over de stelling denken, is irrelevant en mag geen rol spelen in het debat.

Er zijn twee soorten stellingen: beleidsstellingen en waardestellingen.

Bij een *beleidsstelling* proberen de voorstanders aan te tonen dat een nieuw beleid of plan uitgevoerd moet worden (door een overheid, internationale organisatie, etc.). De voorstanders hebben de verplichting om dat beleid concreet uit te leggen (bijv. antwoord op de vragen: wie? wat? waar? wanneer? hoe?). De tegenstanders proberen te laten zien dat het nieuwe beleid niet

ondernomen moet worden. Daarbij vragen ze ook om uitleg wanneer belangrijke delen van het beleid onvoldoende zijn uitgelegd door de voorstanders.

Enkele voorbeelden van beleidsstellingen:

- *Er moeten speciale basisscholen komen voor slimme kinderen.*
- *Onderdak geven aan illegalen moet strafbaar worden.*
- *De Eerste Kamer moet worden afgeschaft.*

Bij een *waardestelling* proberen de voorstanders aan te tonen dat een bepaald oordeel redelijk is (met betrekking tot de geschiedenis, alledaagse leven, economie, etc.). De tegenstanders zullen bepleiten dat dit oordeel juist onredelijk is. De voorstanders hoeven bij waardestellingen dus geen concrete beleidsmaatregelen voor te stellen of uit te leggen.

Enkele voorbeelden van waardestellingen:

- *De komst van Oost-Europese arbeiders is goed voor Nederland.*
- *Het huwelijk is een achterhaald instituut.*
- *Het eten van vlees is moreel verwerpelijk.*

Over de meeste onderwerpen kan zowel een beleids- als een waardestelling worden geformuleerd:

- *Zodra de generatie die WO II heeft meegemaakt is overleden, moeten de herdenkingen op 4 en 5 mei drastisch worden aangepast* (beleidsstelling)
- *Zodra de generatie die WO II heeft meegemaakt is overleden, zijn 4 en 5 mei achterhaald* (waardestelling)

Het is *niet* toegestaan dat voor- en tegenstanders met elkaar overleggen, zowel voorafgaand als tijdens het debat. Er mag dus bij debatten alleen worden gecommuniceerd met de eigen teamgenoten.

Het is ook *niet* de bedoeling dat teams over de kern van een stelling het compromis zoeken. Teams moeten elkaar gedurende het hele debat blijven bevragen, betwifelen en tegenspreken.

Teams en juryleden

Een parlementair debat wordt gevoerd tussen vier *voorstanders* en vier *tegenstanders*. Sprekers houden zich aan vaste spreekbeurten en spreektijden. Er kan altijd maar één iemand tegelijk aan het woord zijn. Op deze manier kunnen zelfs complexe debatten overzichtelijk gevoerd worden.

De volgorde van sprekers:

1. *Eerste voorstander*
2. *Eerste tegenstander*
3. *Tweede voorstander*
4. *Tweede tegenstander*
5. *Derde voorstander*
6. *Derde tegenstander*
7. *Vierde tegenstander (!)*
8. *Vierde voorstander (!)*

De laatste twee speeches worden in afwijkende volgorde gegeven. De voorstanders krijgen het laatste woord in ieder debat.

De teams worden beoordeeld door een jurypanel. In dit panel zitten in ieder geval:

- *Voorzitter P (presentatie)*
- *Voorzitter A (argumentatie)*
- *Timekeeper*

De *Voorzitter P* beoordeelt de presentatie van alle sprekers en treedt op als debatleider. De debatleider verwelkomt alle aanwezigen, roept sprekers beurtelings op en bedankt ze na hun speeches. Daarnaast houdt de debatleider ook de orde, door bij verstoringen tot stilte te manen (met “orde!” of “sst!”). De *Voorzitter A* beoordeelt de argumentatie van alle sprekers. De *timekeeper* geeft tijdsignalen gedurende het gehele debat.

Het is mogelijk om met slechts twee juryleden te werken; in dat geval neemt Voorzitter P de taken van de timekeeper waar. Het is ook mogelijk om juist met meer juryleden te werken, door assistent-juryleden A en/of P toe te voegen aan het panel.

In hoofdstuk 7 zullen de taken van alle juryleden uitgebreider worden besproken.

Tijdschema

In de onderstaande schema's wordt er vanuit gegaan dat de teams inhoudelijk hebben voorbereid voordat het debat begint. Bij improvisatiestellingen bedraagt de voorbereidingstijd 15 minuten.

TIJDSSHEMA PARLEMENTAIR DEBAT (55 minuten)

Onderdeel	Maximale duur (min)	Tijden (min:sec)
Welkomstwoord Jury	1	0:00 – 1:00
Eerste speech (V1)	4	1:00 – 5:00
Tussentijd	0,5	5:00 – 5:30
Tweede speech (T1)	4	5:30 – 9:30
Tussentijd	0,5	9:30 – 10:00
Derde speech (V2)	4	10:00 – 14:00
Tussentijd	0,5	14:00 – 14:30
Vierde speech (T2)	4	14:30 – 18:30
Tussentijd	0,5	18:30 – 19:00
Vijfde speech (V3)	4	19:00 – 23:00
Tussentijd	0,5	23:00 – 23:30
Zesde speech (T3)	4	23:30 – 27:30
Tussentijd	0,5	27:30 – 28:00
Zevende speech (T4)	2	28:00 – 30:00
Tussentijd	0,5	30:00 – 30:30
Achtste speech (V4)	2	30:30 – 32:30
Tussentijd	0,5	32:30 – 33:00
Juryberaad	10	33:00 – 43:00
Juryuitslag Presentatie	2	43:00 – 45:00
Juryuitslag Argumentatie	2	45:00 – 47:00
Individuele feedback en tips	8	47:00 – 55:00

De tussentijden worden gebruikt voor de uitloop van speeches (een uitloop van maximaal 15 seconden per speech is toegestaan). Ook gebruiken juryleden de tussentijden om hun aantekeningen af te ronden en de volgende spreker op te roepen.

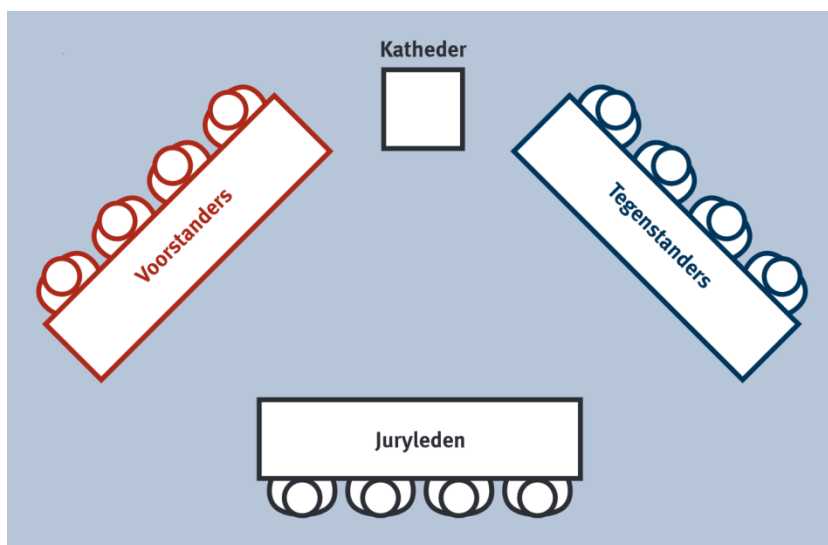
Hieronder een compacter tijdschema voor oefendebatten op school.

TIJDSSCHEMA OEFENDEBAT (40 minuten)

Onderdeel	Maximale duur (min)	Tijden (min:sec)
Eerste speech (V1)	3	0:00 – 3:00
Tussentijd	0,5	3:00 – 3:30
Tweede speech (T1)	3	3:30 – 6:30
Tussentijd	0,5	6:30 – 7:00
Derde speech (V2)	3	7:00 – 10:00
Tussentijd	0,5	10:00 – 10:30
Vierde speech (T2)	3	10:30 – 13:30
Tussentijd	0,5	13:30 – 14:00
Vijfde speech (V3)	3	14:00 – 17:00
Tussentijd	0,5	17:00 – 17:30
Zesde speech (T3)	3	17:30 – 20:30
Tussentijd	0,5	20:30 – 21:00
Zevende speech (T4)	1,5	21:00 – 22:30
Tussentijd	0,5	22:30 – 24:00
Achtste speech (V4)	1,5	24:00 – 25:30
Tussentijd	0,5	25:30 – 26:00
Juryberaad	6	26:00 – 32:00
Juryuitslag Presentatie	1	32:00 – 33:00
Juryuitslag Argumentatie	1	33:00 – 34:00
Individuele feedback en tips	6	34:00 – 40:00

Debatopstelling

De debatzaal wordt ingericht zoals is afgebeeld in het onderstaande schema. Gezien vanuit de jury zitten de *voorstanders altijd links* en de *tegenstanders altijd rechts*. Debaters spreken in de regel vanachter een kathedder, in het midden van de zaal. Tegenover het kathedder zitten de juryleden achter een tafel.

Points of information

In parlementaire debatten kan aan een spreker achter het kathedder een directe vraag worden gesteld. Dit wordt een *Point of Information* genoemd (afgekort tot POI, in het Engels uitgesproken). Alleen debaters van het andere team hebben het recht om een POI aan te bieden; juryleden, teamgenoten en toeschouwers mogen dit dus nooit! Een POI wordt aangeboden door op te staan en de rechterarm in een vragend gebaar schuin omhoog te steken in de richting van de spreker (met de handpalm naar het eigen gezicht). De linkerhand mag tegelijkertijd op het hoofd gelegd worden, maar dit is niet verplicht. Deze bijzondere houding stamt uit tijd dat Britse parlementariërs pruiken droegen. Bij het opstaan diende de hand op het hoofd om de pruik op de plek te houden.

Vragen mogen alleen worden aangeboden tijdens de *eerste zes spreekbeurten*. Gedurende de volle 4 minuten spreektijd mag worden opgestaan door leden van het andere team. Tijdens de *laatste twee spreekbeurten* is het aanbieden van vragen in het geheel niet toegestaan, daarbij is de volledige spreektijd “beschermd”.

Een spreker achter het katheders kan vragenstellers afwijzen door ze vriendelijk te bedanken en/of neer te wuiven. Op dat moment gaan alle vragenstellers zitten en wachten zij minimaal 10 seconden voordat zij weer opstaan (de *afkoelperiode*). Een spreker kan een vraag toelaten, maar moet de vragensteller altijd expliciet toestemming vooraf geven. Vragenstellers mogen dus niet beginnen met spreken op eigen initiatief. Vragen moeten in maximaal 10 seconden gesteld worden, daarna mogen zij worden afgekapd door de spreker. Direct nadat de vraag gesteld is gaat de vragensteller (en eventueel nog staande teamgenoten) weer zitten. Het is niet de bedoeling dat de vragensteller nogmaals het woord neemt tijdens of na de beantwoording van zijn vraag. Er kan na een afkoelperiode van 10 seconde wel weer een nieuwe vraag worden aangeboden. Deze afkoelperiode geldt behalve voor de vragensteller ook voor de andere sprekers in zijn team.

POIs moeten in vragende vorm worden geformuleerd. Wanneer toch een opmerking wordt gemaakt in plaats van een vraag, dan is dat minder stijlvol. De spreker achter het katheders kan dan opmerken dat er geen vraag gesteld is; maar die vaststelling is niet voldoende, er moet nog wel een reactie worden gegeven op inhoud van de opmerking.

POIs voegen belangrijke interactie toe aan de debatten. Daarom wordt van alle debaters verwacht dat zij regelmatig opstaan om vragen aan te bieden. Het is ook wenselijk dat iedere spreker tijdens zijn betoog minimaal één POI accepteert. Wanneer een spreker geen vragen accepteert, wordt dat door de jury gezien als een teken van zwakte. De spreker moet wel gelegenheid hebben gehad; de spreker wordt niets verweten wanneer te weinig POIs tijdens zijn speech werden aangeboden.

Het is belangrijk om te weten dat POIs stellen en beantwoorden *binnen* de reguliere spreektijd van vier minuten valt. De klok wordt dus nooit stilgezet.

5. Presentatie en structuur

In dit hoofdstuk staan tips op het gebied van overtuigende presentatie. Ze vormen geen garantie voor succes: de jury weegt het exact naleven van deze tips niet mee. Presentatiestijl is zeer persoonsgebonden. Dit geldt voor de persoon die spreekt én voor de persoon die beoordeelt. Er bestaat dus geen compleet succesrecept voor presentatie. Toch is het de moeite waard de onderstaande tips te volgen: ze helpen bij het ontwikkelen van een effectieve eigen stijl. Hoe duidelijker een spreker zich onderscheidt van andere sprekers in een bepaalde stijl, hoe duidelijker de jury een onbevooroordeeld oordeel kan vellen over de overtuigingskracht van een bepaalde spreker. Wanneer iemand uitblinkt in een zeer humoristische speech of een zeer meeslepende speech kan de jury dat op makkelijker op waarde schatten en zien als een bepaalde stijlkeuze.

Handen, voeten, ogen

Oogcontact met de jury

Het is belangrijk voor én tijdens het debat schriftelijke aantekeningen te maken. Deze aantekeningen verhogen de inhoudelijke kwaliteit van het debat aanzienlijk. Het is even belangrijk dat sprekers niet hun aantekeningen gaan oplezen! Dit doet ernstige afbreuk aan de overtuigingskracht van een spreker. Veruit de belangrijkste manier om contact te maken met de jury is namelijk door middel van oogcontact. Door de juryleden aan te kijken, laat een spreker merken dat het betoog specifiek voor hen bedoeld is. Veel sprekers maken daarnaast de fout om naar hun tegenstanders te kijken. Dit is niet alleen slecht voor het contact met de jury, het kan ook de concentratie verstoren. Een blik naar de jury levert interessante informatie op, waar een spreker op in kan spelen. Als de jury enigszins glazig en dromerig kijkt, is het tijd voor wat extra vuur in het betoog. Kijkt de jury een beetje vertwijfeld, dan is het betoog kennelijk niet duidelijk genoeg. Zijn de juryleden geboeid aan het luisteren en ondertussen druk aantekeningen te maken, dan lijkt dat een positief signaal. Ervaren debaters houden de jury scherp in de gaten. Niet alleen wanneer ze zelf aan het spreken zijn, maar ook tijdens de betogen van de andere sprekers.

Aanspreken van de jury

Een andere wijze van contact leggen met de jury is door hen direct aan te spreken, bijvoorbeeld door “Geachte jury” of “Geachte voorzitter” aan het begin van een belangrijke zin. Hiermee wordt wederom duidelijk aangegeven voor wie het betoog bedoeld is. Wat ook goed kan werken, is het samenvatten van de argumenten van de andere partij vóór het tegenspreken ervan.

Bijvoorbeeld: “Geachte jury, de voorstanders beweerden zojuist dat ... Wij als oppositie zijn het daar niet mee eens, omdat ...” Op deze manier is de spreker heel duidelijk in gesprek met de jury.

Houding en gebaren

Het lichaam speelt een belangrijke rol tijdens het overtuigen. Iemand die met hangende schouders en met zijn handen in zijn zakken vertelt dat hij zich ergens heel kwaad over maakt, komt bepaald niet geloofwaardig over. Iemand die spreekt over een groot probleem en met zijn handen een impressie geeft van de grootte van dit probleem, doet het een stuk beter. Een dergelijk handgebaar ondersteunt namelijk de boodschap. Een ‘groot probleem’ zegt op zichzelf namelijk niet zo veel. Een uitgebeeld ‘groot probleem’ komt voor de juryleden juist tot leven. Belangrijk is ook om op benen en voeten te letten. Sta stevig en wiebel niet continu van het ene been op het andere, want dat leidt het publiek enorm af. Een spreker hoeft overigens ook niet stil te staan; wie het prettig vindt, mag best wat heen en weer lopen. Het belangrijkste is dat het lichaam het betoog ondersteunt, in plaats van de aandacht ervan afleidt. Een paar keer een betoog oefenen voor de spiegel kan heel leerzaam zijn.

De stem als wapen

Het bewust gebruiken van de stem kan de aantrekkelijkheid en de overtuigingskracht van een betoog verder vergroten. Ook hier is de belangrijkste regel dat stemgebruik de woorden moet ondersteunen. Zo kan men bijvoorbeeld variëren in toonhoogte. Dit maakt een betoog levendig en prettig om naar te luisteren. Ook kan er variatie worden gebracht in het stemvolume. Hiermee kunnen onderdelen van een zin of een emotie benadrukt worden. Vaak denken mensen dat het vooral belangrijk is om hard te spreken. Dat kan inderdaad soms effectief zijn, maar minstens zo sterk kan juist zachter spreken zijn, op het moment dat een spreker al de volledige aandacht heeft. Het gevoel ‘aan iemands lippen te hangen’ wordt vaak veroorzaakt doordat iemand zacht en daardoor met veel gevoel spreekt. Tot slot is het mogelijk te variëren in spreeknelheid. Vooral wanneer iets nadruk behoeft, helpt het om een bepaald zinsdeel heel langzaam en gearticuleerd uit te spreken: “Mijnheer de voorzitter, de regering streeft maar één ding na; nooit ... meer ... oorlog!” Helemaal indrukwekkend is het als er na zo’n zin een korte stilte valt, voordat het betoog verder gaat. Op deze manier krijgen woorden extra gewicht.

Goed gebruikmaken van variaties in toonhoogte, volume en spreeknelheid is het meest effectief wanneer het gecombineerd wordt met de volgende twee elementen:

Humor

Goed gebruik van humor kan de overtuigingskracht van een spreker enorm versterken. Met een goede grap wordt een betoog aantrekkelijker en word de spreker sympathieker voor toehoorders. Daarnaast zijn mensen beïnvloedbaarder als ze moeten lachen. Denk aan wat cabaretiers regelmatig doen: eerst met een aantal grappen de zaal ‘opwarmen’ en vervolgens zware maatschappelijke kritiek spuien. Het effect van deze kritiek is zo vele malen groter dan wanneer zij ermee zouden beginnen en vervolgens pas grappen zouden maken. Ze kiezen dus niet voor niets voor deze volgorde. Het gevaar van humor is dat het ook verkeerd kan uitpakken. Het kan zelfs grote schade aanrichten aan de geloofwaardigheid. Een spreker die een grap maakt die door de jury niet als grappig wordt ervaren, of erger nog: die als beledigend of kwetsend wordt ervaren, maakt het zichzelf erg moeilijk. Het kan ook zo zijn dat humor de aantrekkelijkheid van het betoog wel verhoogt, maar tegelijkertijd de overtuigingskracht verzwakt. Bijvoorbeeld wanneer een spreker een heel zwaarwichtig onderwerp op een zeer ludieke wijze behandelt.

Jezelf blijven

In deze laatste paragraaf volgt de belangrijkste tip op het gebied van presentatie; wees jezelf! Belangrijker dan alles wat hier geschreven staat, is dat iemand zichzelf presenteert en niet probeert een ideaalbeeld van de perfecte debater te imiteren. Een verlegen persoon die opeens met zijn/haar armen zwaait, of een serieuze persoon die geforceerd grappen maakt, overtuigt niet. Ken je eigen sterktes en zwaktes, en gebruik ze in je voordeel!

Structuur

Om alle argumentatie zo duidelijk mogelijk te maken, helpt het om een betoog goed te structureren. Allereerst helpt dit de spreker om een duidelijke lijn in zijn/haar betoog aan te brengen. Het komt te vaak voor dat sprekers met een hoofd vol goede argumenten gaan staan voor hun betoog om er na drie minuten praten achter te komen dat ze hun belangrijkste argumenten niet goed naar voren hebben kunnen brengen. Ze zijn tijdens hun betoog ‘afgedwaald’. Een goede structuur voorkomt dit.

Een goed gestructureerd betoog helpt ook de jury overtuigen. Met structuur wordt in ieder geval de basis gelegd voor heldere argumentatie. Vergeet niet dat alle ideeën bij de jury volledig nieuw zijn. Zij hebben slechts één keer de kans om een paar minuten naar je te luisteren en zich op basis van wat er letterlijk gezegd wordt een oordeel te vormen. Een debater moet er dus voor zorgen dat de jury zijn verhaal goed kan volgen. Juryleden maken tijdens het debat aantekeningen van de argumenten van alle sprekers. Die gebruiken ze om na afloop een oordeel te vellen. Het is erg

voordelig wanneer de jury makkelijk kan meeschrijven en teruglezen, zodat jouw argumenten terecht komen in hun eindafweging.

Een manier om voor jezelf een heldere lijn te vormen én om de jury te helpen bij het volgen van het betoog is het gebruiken van een zogeheten ‘kop-romp-staartstructuur’. Hierbij wordt een betoog verdeeld in drie fasen, die ieder een eigen doel hebben. De *kop* bestaat uit de inleiding en aankondigingen. De *romp* bevat de uitgewerkte argumentatie. De *staart* vormt de conclusie van het betoog. Tijdens de conclusie probeert de spreker met name de zekerheid te krijgen dat de jury alle argumenten heeft gehoord. Dit kan men doen door de argumenten nog een keer kort samen te vatten. Misschien klinkt het wat overdreven om aan het einde van een betoog van slechts vier minuten nog een keer een samenvatting te geven. In de praktijk blijkt echter dat het voor juryleden heel prettig is als aan het einde van een betoog nog even een korte terugblik wordt gegeven. Dit geeft ze de kans om zelf nog een keer door hun aantekeningen te lopen. Daarnaast vergroot het ook de kans dat de argumenten aan het einde van zes betogen blijven hangen. Vergeet niet dat dertig seconden na elke speech de volgende spreker alweer klaar staat, die ook de volledige aandacht van de jury krijgt. De jury wordt overspoeld met argumenten en elke spreker moet ervoor zorgen dat zijn argumenten het best beklijven.

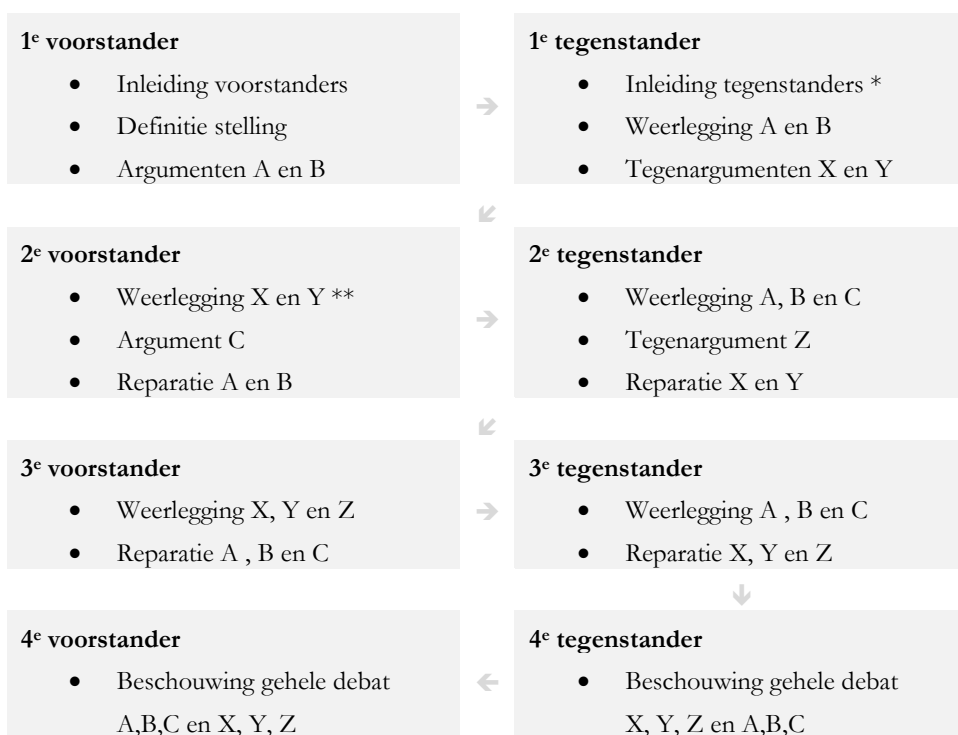
Sluit een betoog bij voorkeur af met een krachtige ‘uitsmijter’. Dat kan bijvoorbeeld een mooi citaat zijn of misschien een hoopvolle toekomstvisie. Maar vertel de jury nooit; “dat was het” of “meer heb ik niet”. Het laatste wat gezegd wordt blijft vaak het beste hangen. Laat die kans dus niet onbenut!

6. Rolvervulling

Sprekersrollen

Iedere debater vervult een eigen rol binnen het debat, met specifieke taken binnen het debat. Wanneer sprekers taken niet (goed) uitvoeren, lijdt de kwaliteit van het debat hieronder. Om die reden is rolvervulling een belangrijk onderdeel van de jurering (daarover meer in hoofdstuk 7).

Hieronder staan de taken per debater op een rij. In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk zullen deze taken verder worden uitgelegd.

* kritiek op de definitie van de stelling kan hier gegeven worden

** kritiek op de definitie van de stelling kan hier beantwoord worden

Gedurende het debat verschuift de balans geleidelijk van argumenteren naar reageren. De eerste voor- en tegenstanders brengen hoofdzakelijk nieuwe argumenten in het debat. De tweede voor- en tegenstander brengen wel nieuwe argumenten, maar zullen veel tijd besteden aan weerlegging en reparatie van eerdere argumenten. De derde voor- en tegenstander brengen in principe geen nieuwe argumenten en besteden al hun tijd aan weerlegging en reparatie. De vierde voor- en tegenstander brengen nooit nieuwe argumenten, zelfs geen nieuwe weerleggingen of reparaties; zij blikken puur terug op wat in de eerdere speeches gezegd is.

Inhoudelijke voorbereiding

Tijdens de voorbereiding op een debat komen er meestal veel ideeën op tafel. De kunst is om uit alle ideeën de beste te selecteren en te verwerken tot sterke argumenten. Bij de meeste debatten zal de stelling al geruime tijd voor het debat (dagen, weken, maanden) bekend zijn. Zo kunnen deelnemers zich uitgebreid verdiepen in het onderwerp en eventueel het debat al oefenen. Om aan te moedigen dat teams zich op het gehele debat voorbereiden, worden de posities van voor- en tegenstanders pas 15 minuten voor het debat onthuld. Op debattoernooien worden ook *improvisatiestellingen* (ook bekend als *verrassingsstellingen*) gebruikt. Bij improvisatiestellingen worden zowel de stelling als de posities slechts 15 minuten voor aanvang van het debat onthuld. De tijdsdruk die dit met zich meebrengt, betekent dat de voorbereiding van een team als een geöliede machine moet lopen. Er moet al een taak- en tijdsverdeling zijn gemaakt binnen het team. Om dit goed te af te stemmen, zijn oefendebatten onmisbaar in de aanloop naar een debattoernooi.

Hieronder belangrijke tips voor het voorbereidingsproces:

- Begin iedere voorbereiding door de debatstelling woord-voor-woord te lezen. Bedenk wat voor debat de bedenkers van de stelling waarschijnlijk hebben willen uitlokken. Bedenk waarom gekozen is voor de specifieke bewoordingen in de stelling. Deze stappen zorgen voor focus in de voorbereiding en voorkomen vervelende misverstanden over de strekking van de stelling.
- Probeer toe te werken naar drie hoofdargumenten. Bekijk of punten kunnen worden samengevoegd (omdat ze op elkaar lijken of elkaar versterken) tot één complete redenering. Een hoofdargument kan opgebouwd worden door middel van subargumenten (die ieder van een eigen label voorzien kunnen worden).

- Bedenk bij ieder argument wat ermee wordt bewezen. Dat moet in één korte bewering kunnen worden samengevat. Bijvoorbeeld: *De bioindustrie is een gevaar voor de volksgezondheid.*
- Ga verder dan de bewering, door stapsgewijs uit te leggen (1) waarom de bewering waar is en (2) waarom de bewering goed of slecht is. Bijvoorbeeld: *Doordat dieren in de bioindustrie opeengepakt zitten, is er een enorm gevaar voor snel om zich heen grijpende infectieziekten. De dieren krijgen preventief antibiotica toegediend om dit te voorkomen. Op termijn overleven de gemuteerde ziektekiemen die een resistentie ontwikkeld hebben. Deze superziektekiemen kunnen meeliften via de voedselketen en zich verspreiden onder de bevolking. Dit is zeer onwenselijk, omdat daarmee steeds minder bruikbare antibiotica overblijven om steeds gevaarlijkere infectieziekten te bestrijden. Dat betekent dat meer mensen overlijden aan onbehandelbare infecties.*
- Bedenk redeneringen bij voorbeelden en zoek voorbeelden bij redeneringen. Voorbeelden uit de echte wereld maken argumenten veel geloofwaardiger. Sprekers kunnen met voorbeelden ook hun kennis tonen over het onderwerp van debat. Bijvoorbeeld: *Ieder jaar verliezen 25.000 Europeanen hun leven door een besmetting met resistente bacteriën.*
- Gebruik SExI als checklist om ieder argument compleet te maken. S staat voor statement, de bewering binnen het argument. Ex staat voor explanation, de stapsgewijze uitleg van de redenen achter de bewering. I staat voor illustration, de voorbeelden die de bewering en uitleg ondersteunen.
- Bedenk bij ieder argument een duidelijk label. Een label moet specifiek passen bij het achterliggende argument. Vermijd dus vage labels zoals het economisch argument; of het sociale argument. Voorbeelden van specifiekere labels: de voedselprijs, het ondernemersklimaat, de noodzaak van landbouwsubsidies.
- Denk strategisch na over de argumenten en weerleggingen die het andere team kan brengen. Tegenstanders kunnen hun voorbereiding het beste beginnen door zich te verplaatsen in de positie van de voorstanders. De verwachte uitleg van de stelling en bijbehorende argumenten zijn dan het vertrekpunt voor het vinden van zwakke plekken en tegenargumenten.
- Houd bij ieder argument rekening met de sterkste weerlegging die het andere team zou kunnen brengen. Als op die sterke weerlegging toch een antwoord kan worden gevonden, kan er tijdens het debat weinig meer misgaan.

Vorbereidingsmodel beleidsdebatten

Bij de voorbereiding op beleidsdebatten helpt het om, na het grondig lezen van de stelling, over drie momenten na te denken:

- 1) de huidige situatie (nu)
- 2) de invoering van het beleid (plan)
- 3) de resulterende situatie (straks)

Daarbij kunnen de volgende vragen behulpzaam zijn om het debat vooraf in kaart te brengen.

	Voorstanders	Tegenstanders
Huidige situatie (nu)	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is de huidige situatie? • Wat zijn de problemen? • Welke partijen zijn erbij betrokken? 	<ul style="list-style-type: none"> • Is de huidige situatie zo? • Zijn die problemen erg? • Zijn nog andere partijen betrokken?
Invoering beleid (plan)	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is onze definitie van de stelling? • Hoe zit ons plan in elkaar? 	<ul style="list-style-type: none"> • Is hun definitie in de geest van de stelling? • Is hun plan duidelijk?
Resulterende situatie (straks)	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom zal het plan werken? • Wie worden door het plan beïnvloed? • Waarom is het plan wenselijk? (voordelen > nadelen) 	<ul style="list-style-type: none"> • Zal het plan werken? • Wie worden door het plan beïnvloed? • Waarom zijn de gevolgen onwenselijk? (voordelen < nadelen)

Het is belangrijk om te beseffen dat de tegenstanders *concessies* mogen doen. Tegenstanders hoeven het dus niet met álles oneens te zijn wat de voorstanders zeggen (dat zou namelijk al snel tot onhoudbare standpunten leiden). Tegenstanders kunnen bijvoorbeeld toegeven dat de genoemde problemen bestaan, maar vervolgens bepleiten dat het beleid verkeerd zal uitpakken, met grotere nadelen dan voordelen. Concessies moeten door de tegenstanders zo vroeg mogelijk in het debat worden aangegeven; zo wordt geen kostbare tijd besteed aan punten waarover geen meningsverschil bestaat.

Definitie

De stelling *Engels moet de voertaal worden op middelbare scholen* lijkt voor zich te spreken. Maar bij nadere beschouwing zien we dat er ruimte is voor misverstanden wanneer we ons beperken tot de woorden in de stelling. Gaat dit debat over Nederland of ook andere landen? Wat wordt bedoeld met ‘voertaal’? Wordt er alleen lesgegeven in het Engels, of moeten de leerlingen ook onderling (en buiten de les) in het Engels communiceren? Hetzelfde geldt voor ‘middelbare scholen’: geldt Engels als voertaal voor alle middelbare scholen, of bijvoorbeeld alleen voor havo- en vwo-scholen?

De eerste voorstander is ervoor verantwoordelijk dat de stelling van voldoende uitleg wordt voorzien. Deze specifieke uitleg en interpretatie van de stelling wordt de *definitie* genoemd. Beide teams willen zo vroeg mogelijk in het debat glashelder krijgen waar het debat precies over gaat. In het geval van *beleidsstellingen* zullen de voorstanders gedetailleerd moeten beschrijven welke actie zij beogen. In het geval van *waardestellingen* is het belangrijk om uit te leggen welke meetlat wordt gehanteerd; als in een waardestelling een term staat als “*moreel verwerpelijk*”, is het belangrijk om te weten wat de voorstanders daarmee bedoelen. Het verschil tussen beleids- en waardestellingen is terug te vinden in hoofdstuk 4.

Tegenstanders hebben de verantwoordelijkheid om belangrijke onduidelijkheden in de definitie tijdig te benoemen. De voorstanders kunnen dan vroeg in het debat de onduidelijkheid wegnemen. Wanneer in een debat langdurig verwarring bestaat over de definitie, wordt dat meestal beide partijen aangerekend.

De vrijheid van de voorstanders om een definitie te formuleren is niet onbeperkt. Zij worden geacht een definitie te brengen die *in het belang van het debat* is, anders wordt dat de voorstanders zwaar aangerekend. Een definitie moet aan twee eisen voldoen om *acceptabel* te zijn in de ogen van een jury:

1. De stelling moet na de definitie nog steeds *debateerbaar* zijn. Men moet het redelijkerwijs oneens kunnen zijn met definitie. De definitie van *Orgaandonatie moet verplicht worden* mag geen toevoeging bevatten *...tenzij mensen schriftelijk aangeven daar bezwaar tegen te hebben*. Een dergelijke definitie haalt de angel uit de stelling. De verplichting van orgaandonatie was namelijk hét controversiële onderdeel van de stelling. De voorstanders mogen zichzelf dus niet indekken met een te nauwe of laffe definitie.

2. De definitie moet redelijkerwijs *voorzienbaar* zijn. Daarmee bedoelen we dat de interpretatie van woorden in de stelling geen totale verrassing mag opleveren bij de tegenstanders. Bij de stelling *De stemplicht moet worden ingevoerd* mag “stemplicht” niet worden uitgelegd als “de plicht om piano’s te stemmen”. Deze interpretatie is behalve flauw, ook niet in de *geest van de stelling*. De voorstanders kunnen met een onvoorzienbare definitie de tegenstanders een hak zetten, maar daarmee verpesten zij ook het debat. Een jury zal dat niet accepteren.

In vrijwel alle debatten geven de voorstanders een acceptabele definitie van de stelling. De tegenstanders moeten uiterst terughoudend zijn met het diskwalificeren van een definitie. Mocht de eerste voorstander toch een definitie brengen die overduidelijk onacceptabel is, dan is een POI een goede manier om dit nog tijdens de speech duidelijk te maken. Als daarna nog steeds geen acceptabele definitie op tafel komt, dan mag de eerste tegenstander een vervangende, redelijke definitie geven. De voorstanders dienen de redelijke definitie vanaf dat moment te volgen.

Het is belangrijk dat de definitie zoveel mogelijk vastligt na de spreekbeurt van de eerste voorstander. Er wordt daarbij verwacht dat de eerste voorstander de definitie zo vroeg mogelijk brengt, dus in de eerste helft van de speech. Dit geeft de eerste tegenstander nog voldoende tijd om de speech erop aan te passen.

De tweede, derde en vierde voorstanders zijn gebonden aan wat in de eerste beurt gezegd is en mogen dus in principe geen nieuwe definitie brengen. Dit wordt gezien als valsspelen en het team zwaar aangerekend door de jury. Het is wel acceptabel om details van de gegeven definitie later in het debat in te vullen, in antwoord op specifieke vragen van de tegenstanders.

Weerlegging en reparatie

Een debat blijft interessant wanneer argumentatie door beide teams steeds verder wordt uitgediept. Dit gebeurt onder andere door telkens onderuit te halen wat het andere team heeft verteld, oftewel een weerlegging te geven van hun argumenten. Daarnaast is het belangrijk om te reageren op de weerlegging van de eigen argumenten en die te verdedigen. Er is dan sprake van een *weerlegging van een weerlegging*, oftewel een *reparatie* van de eigen argumenten. Een weerlegging en een reparatie worden anders opgevat dan een tegenargument geven.

Beschouwingen

Beide teams hebben een afsluitende spreker, die een wat afwijkende maar cruciale taak heeft. Omdat de taken van beide sprekers vrijwel identiek zijn worden ze hier samen behandeld. De vierde sprekers hebben slechts de helft van de spreektijd van anderen (slechts 2 minuten in een standaard debat). Zij zullen dus zeer efficiënt moeten omgaan met deze tijd! Vierde sprekers mogen ook niet achter het kathedraker staan (waar de andere sprekers stonden), zij staan vóór het kathedraker in de vrije ruimte. Zij nemen dus letterlijk afstand van het debat dat net gevoerd is wanneer zij zich richten tot de jury. Als geheugensteun gebruiken zij steekwoorden op spreekkaarten (van ongeveer A6 formaat), in plaats van de grote vellen met aantekeningen die op het kathedraker kunnen worden gebruikt.

De vierde sprekers mogen de jury als laatste toespreken, vlak voordat de juryleden zich beraden op de uitslag van het debat. De vierde sprekers helpen de juryleden om deze beslissing te nemen. Zij laten zien waarom juist hún team het debat gewonnen heeft op inhoud. Deze sprekers moeten niet te veel ingaan op details, maar het debat zoveel mogelijk in grote lijnen behandelen. De beschouwing wordt meestal van structuur voorzien door de belangrijkste punten van onenigheid tussen de twee teams te identificeren. Rondom deze zogenaamde *clashes* kunnen meerdere argumenten en weerleggingen samen worden gevat. In de eindafweging zal de vierde spreker willen aantonen dat het eigen team iedere *clash* heeft gewonnen. Een beschouwing kan ook worden gestructureerd aan de hand van belangrijkste vragen die in het debat beantwoord moesten worden (vaak vragen die al bij de voorbereiding aan bod kwamen – zie hoofdstuk 6). In de eindafweging zal de vierde spreker willen aantonen dat de argumentatie van het eigen team de meest overtuigende antwoorden oplevert. Dat kan bijvoorbeeld door aan te geven dat de argumenten van hun zijde een veel grotere groep mensen beschermen, of dat de schade die met hun plan wordt voorkomen veel belangrijker is.

Jurymethode

7. Jureren

Jurytaken

Debatten tijdens het NK Scholieren worden aan de hand van twee hoofdcriteria gejureerd: Argumentatie en Presentatie. In hoofdstuk 4 is aan bod gekomen dat afzonderlijke juryleden Presentatie of Argumentatie beoordelen. Een jurypanel bestaat dus ten minste uit een Voorzitter P voor Presentatie en een Voorzitter A voor Argumentatie. Zowel bij het aanwijzen van een winnaar als bij het evalueren van individuele sprekers zullen beide criteria gelijkwaardig en volledig worden meegewogen.

Het is aan *Voorzitter P* om het debat te openen en de eerste spreker van de voorstanders het woord te geven. Daarna wisselen voor- en tegenstanders elkaar telkens af. Sprekers mogen pas plaatsnemen achter (en in bepaalde gevallen voor) het kathedr na dat *Voorzitter P* hen heeft uitgenodigd. Het jurypanel kan zo tussen de sprekers door kort aantekeningen maken. Aan het begin en einde van elke speech is een applaus op zijn plaats om debaters aan te moedigen.

Voorzitter P wordt als debatleider ook geacht de orde te bewaken. Deze debatleider grijpt in wanneer zich incidenten voordoen, bijvoorbeeld wanneer teams onderling te luid overleggen, wanneer sprekers met iemand uit de zaal overleggen tijdens het debat en wanneer het rumoerig is in de zaal. Desondanks wordt er van debatleiders grote terughoudendheid gevraagd alvorens in te grijpen tijdens een speech, omdat het sprekers uit hun concentratie kan halen.

Voorzitter P zal zich inhoudelijk nooit mengen in het debat, zelfs niet bij een onacceptabele definitie. Hetzelfde geldt voor *Voorzitter A*.

Na het debat verlaat de jury de kamer om haar oordeel te bespreken. Als er een beslissing is bereikt, komt de jury terug naar de kamer om daar haar oordeel toe te lichten en feedback te geven. Meer uitleg over het juryoverleg en oordeel volgt verderop.

Timekeeper

De timekeeper bewaakt spreektijden van de sprekers en geeft duidelijke signalen tijdens het debat. Daarnaast wordt de werkelijk gesproken tijd genoteerd voor de jury om mee te kunnen nemen in hun beoordeling.

De eerste zes spreekbeurten duren elk vier minuten. De laatste twee spreekbeurten zijn elk twee minuten. De signalen die de timekeeper geeft zijn als volgt:

- Na één minuut gaan drie vingers omhoog: nog drie minuten te gaan.
- Na twee minuten gaan twee vingers omhoog: nog twee minuten te gaan
- Na drie minuten gaat er één vinger omhoog: de laatste minuut gaat in.
- Met nog een halve minuut te gaan gaat de hand omhoog, palm omlaag, vingers horizontaal gestrekt en duim parallel daaronder (*Zie foto.*)
- De laatste tien seconden worden met opgeheven vingers afgeteld.
- Na vier minuten luidt de bel. De spreker mag zijn/haar zin nog afmaken (binnen vijftien seconden) en moet dan stoppen. Na vijftien seconden wordt de bel driemaal geluid.

Nog één minuut...

Nog een halve minuut...

Nog 10 seconden...

Het ideale jurylid

Juryleden zouden de volgende eigenschappen moeten bezitten of in ieder geval nastreven:

Presentatie en argumentatie gescheiden kunnen houden

Een spreker kan een zeer warrige indruk maken door bijvoorbeeld onrustige handgebaren, een gebrek aan oogcontact en een ineengezakte houding. Desondanks kan de spreker inhoudelijk veel sterker zijn dan een tegenstander met een goed gestructureerd en vermakelijk betoog. Om beide sprekers recht te doen zijn de jurypanels ingesteld aparte domeinen om te beoordelen. Het is dus van groot belang dat de juryleden hun eigen overwegingen strikt baseren op wat binnen hun eigen domein valt.

Doof voor accenten en blind voor uiterlijke kenmerken

Het spreekt voor zich dat juryleden niet bevooroordeeld mogen zijn door bepaalde accenten of uiterlijke kenmerken. De woordkeuze van leerlingen kan wel onderdeel uitmaken van het oordeel van de juryleden die presentatie beoordelen, alsook de houding, gebaren en gezichts-uitdrukkingen.

Onpartijdig en onbevooroordeeld

Voor de juryleden geldt, net als voor de debaters, dat hun eigen mening geen rol mag spelen. De juryleden luisteren objectief naar het debat en staan open voor zowel het verhaal van de voorstanders als dat van de tegenstanders. In het dagelijks leven zal vrijwel iedereen het oneens zijn met de stelling *Leraren moeten lijfstraffen kunnen uitdelen*. Tijdens een debatwedstrijd moet de jury echter ook overtuigd kunnen worden door de voorstanders, wanneer zij goede argumenten aanvoeren. Elk team probeert het aan hen toegewezen standpunt zo overtuigend mogelijk te verdedigen voor een jury.

Oplettend

De jury oordeelt over het debat uitsluitend op basis van wat er tijdens het debat wordt gezegd en gedaan. De jury luistert én kijkt daarom aandachtig en noteert zoveel mogelijk details.

Op de hoogte (geïnformeerd) en op de hoede (skeptisch)

Als uitgangspunt moeten juryleden zich voorstellen wat de ‘gemiddelde krantenlezende Nederlander’ over een bepaald onderwerp zou weten en in hoeverre deze persoon overtuigd zou worden door de uitspraken in het debat. Juryleden zijn op hun hoede en nemen geen genoegen met uitspraken die wel mooi klinken, maar uiteindelijk weinig onderbouwing krijgen en dus weinig toevoegen aan het debat.

Presentatie jureren

Presentatie is hoe overtuigend het verhaal wordt verteld, los van de inhoud. Bij het jureren van de presentatie let de jury op een aantal belangrijke aspecten:

Contact met de jury

De juryleden oordelen over de vraag of ze tijdens een betoog het gevoel krijgen dat de spreker bezig is om hen te overtuigen (in plaats van alleen zichzelf of het andere team). Doel van het wedstrijddebatteren is om de jury te overtuigen. Het is dan ook de bedoeling dat de spreker tijdens het betoog hier heel bewust mee bezig is. Veel debaters hebben de neiging om hun betoog te richten tot hun opponenten. Dat is begrijpelijk, maar niet de bedoeling! De jury bepaalt immers de uitslag.

Aantrekkelijke stijl

De juryleden beoordelen ook of de spreker een boeiende en aansprekende spreekstijl heeft. Hun oordeel hierover vormen ze vooral door te bedenken of ze geboeid naar het betoog hebben geluisterd, of dat ze moeite moesten doen om de aandacht erbij te houden. Dit heeft veel te maken met woordkeuze, het gebruiken van mooie metaforen en andere stijlmiddelen en het duidelijk aanzetten van de punten.

'Be the argument'

Goed contact met de jury en een aantrekkelijke stijl zijn niet voldoende om de jury te overtuigen. De jury moet ook in de debater als persoon geloven. De jury kijkt daarom ook naar de overtuigingskracht van de spreker als persoon. Binnen het wedstrijddebate hebben we het over 'being the argument'. Hiermee wordt het volgende bedoeld: een spreker moet uitstralen dat hij volledig gelooft in zijn argumenten en dat hij zijn uiterste best doet om anderen van deze argumenten te overtuigen. Dit is waar de jury op zal letten wanneer ze overtuigingskracht beoordelen.

Structuur en duidelijkheid

Om de jury te overtuigen is het van cruciaal belang dat er helder wordt gecommuniceerd. Allereerst moeten sprekers überhaupt verstaanbaar zijn en begrijpelijke taal spreken. Daarnaast moeten sprekers hun betoog zo duidelijk mogelijk structureren. Een goede structuur stelt de jury in staat om een speech beter te volgen, wat de kans vergroot dat zij door de inhoud wordt overtuigd. Daarbij maken geordende sprekers ook een veel sterkere indruk dan chaotische sprekers. Wat een goede structuur precies inhoudt verschilt van geval tot geval. Toch zijn er een aantal korte tips te geven. Ten eerste helpt het om een logische volgorde in de behandelde

onderwerpen aan te brengen. Dat kan/moet al tijdens de voorbereiding. Ten tweede is het handig om tijdens de speech duidelijk aan te geven wanneer het ene onderdeel (bijvoorbeeld een argument) is afgerond en het volgende (bijvoorbeeld een ander argument) begint. Dit laatste wordt, ten derde, vergemakkelijkt door de onderwerpen in een speech van de zogenaamde 'labels' te voorzien. Let wel, 'labels' zijn een hulpmiddel en geen vereiste!

Individuele scores

Om individuele speeches te becijferen gebruiken juryleden op het toernooi een referentietabel. Daarop staan beschrijvingen van prestaties en bijbehorende scores. Sprekers worden beoordeeld op een schaal tussen 90 (zeer goed) en 50 (zeer slecht). De gemiddelde verwachte score bedraagt 70. Voor presentatie en argumentatie worden losstaande scores gegeven. Een spreker kan bijvoorbeeld met een speech 82 scoren voor argumentatie, maar tegelijkertijd 67 voor presentatie.

Bij presentatie wordt ook de structuur van het betoog meegeteld in de beoordeling. De afwezigheid of gebrekkigheid van een structuur vertaalt zich in minpunten (0 tot maximaal 20).

Bij argumentatie wordt ook de rolvulling van de spreker meegeteld. Wanneer een spreker gestelde taken in het debat verzuimt (bijv. door argumenten te negeren), wordt dat vertaald in minpunten (0 tot maximaal 20).

De beschouwingen (vierde tegenstander en vierde voorstander) worden inhoudelijk in een aparte categorie beoordeeld: *analyse*. In beschouwingen wordt immers geen nieuwe argumentatie gebracht, alleen eerder gebrachte punten komen aan bod. Met het criterium analyse wordt de inhoudelijke duiding en weging van de punten beoordeeld. Daarbij is de rolvulling van vierde sprekers in het criterium verweven.

Juryoordeel

Wanneer het debat is afgelopen kondigt *Voorzitter P* aan dat de juryleden hun aantekeningen afronden en vraagt aan de teams om in het lokaal te blijven wachten. De juryleden verlaten vervolgens het lokaal. Indien er meerdere juryleden P of A zijn, bespreken deze juryleden eerst onderling hun voorlopige cijfers en komen zij tot een compromis. Deze cijfers vullen zij in op een *masterformulier*. Zij overleggen ook kort welke belangrijke punten in ieder geval genoemd moeten worden wanneer *Voorzitter P* of *Voorzitter A* de uitslag geeft. Vervolgens onthullen de Presentatie en Argumentatie jurypanels aan elkaar welk team in hun categorie heeft gewonnen. Het is mogelijk dat elk panel een andere winnaar aanwijst. In dat geval is het doorslaggevend in welke categorie het verschil in de opgetelde cijfers tussen beide teams (de *marge*) het grootst was. In het uitzonderlijke geval dat de marges overeenkomen, maar de uitslag in beide panels verschilt, zal de winst gaan naar het team dat het hoogst scoorde in Argumentatie.

Juryspeech

Nadat de masterformulieren zijn afgegeven gaan de juryleden terug naar binnen en neemt *Voorzitter P* plaats achter het kathedr. *Voorzitter P* kondigt aan dat beide juryvoorzitters de winst binnen hun categorie zullen aankondigen en dat *Voorzitter A* de uiteindelijke winnaar bekend maakt.

In 2 minuten legt *Voorzitter P* de belangrijkste verschillen uit tussen beide teams in de categorie Presentatie. Hierbij wordt de nadruk gelegd op zowel positieve punten als verbeterpunten voor elk team. Mededelingen over individuele sprekers worden hier niet gedaan. De Voorzitter legt uit op welk(e) doorslaggevende punt(en) een team gewonnen heeft binnen de categorie Presentatie.

Vervolgens neemt *Voorzitter A* plaats achter het kathedr en volgt voor de uitslag over Argumentatie binnen 2 minuten dezelfde methode als *Voorzitter P*. Daarnaast sluit *Voorzitter A* de juryspeeches af door aan te kondigen wie de uiteindelijke winnaar is en op basis van welke overweging. Het aantal punten wordt op toernooien nooit door de jury verteld aan de debatteams.

De jurypanels bedienen vervolgens beide teams in 8 minuten van individuele feedback over hun jurycategorie. De jurypanels kunnen bijvoorbeeld 4 minuten ieder bij een ander team zitten en vervolgens met elkaar wisselen. Het is belangrijk dat tijdens de feedback verbeterpunten op een constructieve manier worden geformuleerd; niet alleen de gebreken zijn het noemen waard. Daarbij is het wenselijk om zo concreet mogelijk aan te geven via welke stappen verbetering mogelijk is. Op deze manier worden debaters gemotiveerd om al in de volgende ronde met de feedback aan de slag te gaan.

Colofon

Handleiding

Debatteren voor bovenbouw havo/vwo

Uitgave: Stichting Nederlands Debat Instituut

Tekst: Roderik van Grieken en Rob Honig

Laatste update: 12 december 2014

Correspondentieadres:

Stichting Nederlands Debat Instituut

Frans Halslaan 57

1213 BK Hilversum

035 625 20 50

onderwijs@debatinstituut.nl

www.schooldebatteren.nl

© 2014 Stichting Nederlands Debat Instituut, Hilversum

Onze stichting heeft het doel om het retorica- en debatonderwijs binnen alle lagen van het Nederlandse onderwijs te bevorderen. Dit in de overtuiging dat het oefenen in debatteren een unieke en essentiële bijdrage levert aan de ontwikkeling van jonge mensen.

Volg ons online via www.facebook.com/schooldebatteren voor overtuigtips, lesideeën en nieuwe activiteiten of schrijf u in voor onze nieuwsbrief via www.schooldebatteren.nl/nieuwsbrief

STICHTING
NEDERLANDS
DEBAT INSTITUUT

Doel van de Stichting Nederlands Debat Instituut is het bevorderen van retorica- en debatonderwijs binnen alle lagen van het Nederlandse onderwijs. Dit in de overtuiging dat het oefenen in debatteren een unieke en essentiële bijdrage levert aan de ontwikkeling van jonge mensen. De bijdrage van het debat aan de ontwikkeling van jonge mensen is tweeledig. Ten eerste leren zij spreken, luisteren en argumenteren. Dit geeft hen zelfvertrouwen en de benodigde vaardigheden om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Ten tweede leren jongeren standpunten van verschillende kanten te bekijken, te bevragen en te begrijpen. Deze toets der ideeën is de zuurstof van iedere democratie. Kortom, debatteren op school is een bewezen middel om jongeren voor te bereiden op actief burgerschap.